

مدیریت ورزشی - مهر و آبان ۱۳۹۴
دوره ۷، شماره ۴، ص: ۴۸۷-۵۰۰
تاریخ دریافت: ۹۰ / ۰۷ / ۱۷
تاریخ پذیرش: ۹۰ / ۱۰ / ۲۱

بررسی وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران طی سال های ۱۳۸۳ تا نیمه اول ۱۳۸۹

سیدنصراله سجادی*^۱ - نرگس آشوری^۲ - مینا بشارتی^۳ - مریم رضوانفر^۴

۱. دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران، ایران، ۲. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران، ۳. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران، ۴. کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران شمال، تهران، ایران

چکیده

در این پژوهش تولیدات علمی ۳۰ عضو هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، تولیدشده بین سالهای ۱۳۸۳ تا نیمه اول ۱۳۸۹، بررسی شده است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز، تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده در سال‌های مورد پژوهش، از طریق گردآوری سوابق فعالیت‌های پژوهشی اعضا و در برخی موارد نیز به دلیل دسترسی نداشتن به سوابق علمی فرد، از طریق جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف استخراج و در چکلیست‌های مجزا ثبت شد. پس از آن مجموعه اطلاعات به دست آمده هر بار به تناسب یکی از پرسش‌های طرح شده در پژوهش، مرتب و با استفاده از نرم‌افزار اکسل تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که مقالات علمی چاپ شده در نشریات داخلی در هر چهار گرایش از وضعیت مطلوبی برخوردارند، در حالی که در نشریات خارجی با توجه به تعداد اعضای هیأت علمی، گروه آموزشی طب ورزشی و گروه فیزیولوژی ورزشی وضعیت مطلوب‌تری نسبت به گروه‌های مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی دارند. از لحاظ تعداد مقالات همایش‌های داخلی و خارجی هر چهار گروه از وضعیت مطلوبی برخوردارند و گروه طب ورزشی با دو عضو هیأت علمی در همایش‌های بین‌المللی وضعیت مطلوب‌تری نسبت به گروه‌های آموزشی دیگر دارد. با توجه به تعداد مقالات چاپ شده در نشریات ISI نیز گروه طب ورزشی با دو عضو هیأت علمی نسبت به دیگر گروه‌های آموزشی از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار است.

واژه‌های کلیدی

تولیدات علمی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، مقالات علمی، هیأت علمی.

Email: nsajjadi@ut.ac.ir

* نویسنده مسئول : تلفن: ۰۲۱-۶۱۱۱۸۸۳۶

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مصوب دانشگاه تهران است.

مقدمه

در عصر کنونی تولید علم و تحرک علمی با رونق و پیشرفت فناوری کاملاً مرتبط است و فن و فناوری از لوازم زیست انسان معاصر محسوب می‌شود. در حقیقت تولید و بسط و گسترش علم تأثیر بسیار عمیقی در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد. به بیان دیگر تولید و توسعه علمی به‌عنوان محرک اصلی توسعه همه‌جانبه و پایدار کشورها نقش مهمی بر عهده دارد. در قرن حاضر دانش و فناوری برجسته‌ترین عناصر حیات اجتماعی و قدرت سیاسی و اقتصادی معرفی شده است.

بی‌تردید تولید علم اساس دانایی و توانایی اساس توانایی است. تولید علم و دانایی تنها از طریق تحقیق و پژوهش حاصل می‌شود. علم‌گرایی موجب توسعه پایدار شده و در یک اقتصاد مستقل و پویا دنبال می‌شود. بنابراین تولید علم موجب افزایش دانایی شده و زمینه‌ساز فناوری و در نتیجه اشتغال ثروت شده و در نهایت سبب آسایش و توانایی و امنیت اجتماعی می‌شود (۱).

یکی از شاخص‌هایی که براساس آن کشورهای مختلف از نظر علمی درجه‌بندی می‌شوند و جایگاهی برای آنها در توسعه در نظر گرفته می‌شود، وجود محیط‌های دانشگاهی و میزان مشارکت آنها در تولید علم و دانش و مستندسازی یافته‌های علمی است (۸). توان و ظرفیت علمی هر کشور نیز یکی از معیارهای ارزیابی توسعه‌یافتگی آن کشور به‌شمار می‌آید و پیشرفت در این زمینه مستلزم بهبود وضعیت تولید اطلاعات علمی است. تولید علم یعنی زادن و افزایش علم یا افزودن مطلب و نکته جدیدی بر دانش بشری. علم توسط عالمان، پژوهشگران، دانشمندان و متخصصان هر رشته علمی به جامعه ارائه می‌شود. از میان مراکز علمی، سازمانی و تحقیقاتی مختلف، دانشگاه‌ها به‌عنوان یکی از مراکز تولیدکننده اطلاعات نقش مهمی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور ایفا می‌کنند و لازم است که فعالیت‌های پژوهشی آنها مطالعه و بررسی و مشخص شود میزان این پژوهش‌ها به چه اندازه است و چه عواملی موجب افزایش و کاهش آنها می‌شود.

اعضای هیأت علمی در دانشگاه‌ها رسالتی خاص و نقشی اساسی دارند. فعالیت پژوهشی و تولیدات علمی آنها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و عملاً شهرت و اعتبار هر دانشگاه به کارایی آنان بستگی دارد، به همین دلیل در دانشگاه‌های آمریکا این موضوع را با عبارت طنزآمیز "چاپ کردن یا مردن" بیان می‌کنند (۱۱).

یکی از پیامدها و محصولات عملکرد اعضای هیأت علمی تولید اطلاعات علمی است که به صورت منابع اطلاعاتی اعم از کتاب، مقاله، گزارش و استاندارد ارائه می‌شود. به دلیل وجود این‌گونه تولیدات و روند مصرفی در سطح جامعه علمی، شاخص باروری علمی در این حوزه معنا پیدا می‌کند. شاخص باروری علمی یکی از شاخص‌هایی است که در چند دهه اخیر برای سنجش فعالیت‌های علمی وضع شده و مورد توجه صاحب‌نظران علمی و سیاست‌گذاران علم واقع شده است و به وسیله آن می‌توان وضعیت فعالیت علمی را به زبان کمی بیان کرد و به اندازه‌گیری آن پرداخت و از این طریق به تصویری عینی از فعالیت‌های علمی در یک کشور یا در حوزه‌های خاص دست یافت. یکی از روش‌های تعیین چنین شاخصی عبارت است از مراجعه مستقیم و بررسی تولیدکنندگان اصلی علمی یعنی اعضای هیأت علمی، که در این پژوهش مدنظر قرار گرفته و سعی شده است میزان تولید علم اعضای هیأت علمی چهار گرایش مختلف رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران بررسی شود.

موضوع تولید اطلاعات و به عبارتی تولید علم، از موضوعات مورد توجه به‌خصوص در چند دهه اخیر بوده است. در این زمینه محققان بسیاری، پژوهش‌هایی در زمینه وضعیت تولید اطلاعات یا تولیدات علمی، در سطح ملی یا منطقه‌ای انجام داده‌اند.

فروغی (۱۳۸۴) در تحقیقی با عنوان «وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه»، تولیدات علمی ۲۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی تمام‌وقت دانشگاه را بررسی کرد و به این نتیجه رسید که بیشترین تولیدات علمی اعضا به صورت مشارکت در تولید پایان‌نامه (۴۲/۸۲ درصد) و بیشترین درصد تولیدات در سال‌های پژوهش متعلق به سال ۱۳۸۰ (۱۶/۰۵ درصد) بوده است و در مجموع دانشکده پزشکی با ۸۲/۸ درصد، بیشترین تولیدات علمی را داشته است (۳).

تصویری قمصری (۱۳۸۵) به بررسی وضعیت تولیدات علمی پژوهشگران پژوهشکده مهندسی در سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۸۴ پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد که بیشتر تولیدات علمی ۸۶/۳ درصد در کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی ارائه شده است که از بین آنها ۷۰ درصد مقالات به نشریات و کنفرانس‌های داخلی اختصاص دارد؛ ۹۷/۷ درصد تولیدات به صورت تألیف و ۵۸/۱ درصد مقالات با همکاری دو یا سه نویسنده نوشته شده و بیشترین تولیدات در سال ۱۳۸۳ و کمترین تولیدات در سال‌های ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ منتشر شده‌اند (۳).

شیخی‌نژاد (۱۳۸۶) در پایان‌نامه‌ای با عنوان «وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی دولتی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۰)» نشان داد که با

توجه به تعداد اعضای هیأت علمی هر دانشگاه یا مرکز پژوهشی، بیشترین تولیدات علمی در میان دانشگاه‌های غیرپزشکی، به دانشگاه‌های فردوسی، تربیت مدرس و چمران؛ در میان دانشگاه‌های علوم پزشکی به دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی مازندران و دانشگاه علوم پزشکی زاهدان؛ در میان مراکز پژوهشی به مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران و پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی اختصاص یافته است (۷). همچنین نتایج پژوهش حاکی از آن است که تولیدات علمی به ترتیب از بیشترین به کمترین در قالب‌های مقاله مجله، مقاله مجموعه، کتاب و مقاله همایش بوده‌اند. سرانجام تولیدات علمی مردان (۳/۷۰ درصد) و زنان (۳/۶۸ درصد) بوده است. بیش از ۹۰ درصد آثار تولیدشده به زبان فارسی بوده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۸۰، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ بیشترین میزان تولیدات علمی مربوط به اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های غیرپزشکی است و تنها در سال ۱۳۸۱ مراکز پژوهشی بیش از دانشگاه‌ها تولید علم داشته‌اند (۷).

حسن‌زاده (۱۳۸۷) بررسی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی حوزه علوم انسانی دانشگاه تبریز طی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۸۱ را بررسی کرد. یافته‌های وی نشان داد که بیشترین درصد مقاله‌های تألیفی مربوط به سال ۱۳۸۵، و بیشترین درصد کتاب‌های تألیفی، آثار ارائه‌شده در مجامع ملی و بین‌المللی و طرح‌های پژوهشی پایان‌یافته مربوط به سال ۱۳۸۶ است. از نظر انواع تولیدات علمی، ۶۲ مورد کتاب تألیفی، ۲۸ مورد کتاب ترجمه‌ای؛ ۳۶۸ مورد مقاله تألیفی در مجله‌های داخلی، ۱۷ مورد مقاله ترجمه‌شده در مجله‌های داخلی و ۲۵ مورد مقاله چاپ‌شده در مجله‌های خارجی؛ ۲۹۱ مورد آثار ارائه‌شده در مجامع ملی و بین‌المللی و ۱۸۲ مورد طرح پژوهشی در سال‌های مورد پژوهش انجام گرفته است (۵).

سبحانی (۱۳۸۸) در تحقیق خود با عنوان «وضعیت تولید مقالات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان»، چهار پایگاه اطلاعاتی معتبر شامل پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، ایران مدکس، Web of Knowledge (WOK) و Scopus جست‌وجو و تعداد مقالات ۳۳۴ عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان تا پایان سال ۱۳۸۷ را بررسی کرد و مشخص شد که در پنج سال اخیر تعداد مقالات فارسی و لاتین منتشرشده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه رشد چشمگیری داشته، به گونه‌ای که در بخش مقالات لاتین این تعداد از ۹ مقاله در سال ۲۰۰۳ میلادی به ۴۱ مقاله در سال ۲۰۰۸ میلادی رسیده است (۶).

باوی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی پژوهشگاه صنعت نفت در سال‌های ۱۳۸۶ - ۱۳۸۲» به این نتیجه رسید که در طول سال‌های مورد مطالعه در مجموع ۳۱۹۲ اثر علمی تولید شده است که از این بین ۱۶۶۵ عنوان مقاله، ۱۴۱۲ عنوان طرح تحقیقاتی خاتمه‌یافته، ۱۰۳ عنوان پایان‌نامه هدایت‌شده و ۱۲ عنوان کتاب است. ۲۲ درصد از مقاله‌های ارائه‌شده در نشریه‌های معتبر داخلی و خارجی منعکس شده است. بیشترین تعداد مدارک علمی تولیدشده در سه موضوع پتروشیمی، مهندسی شیمی و مخازن هیدروکربوری است (۲).

پی‌یرا و اسکودرا (۱۹۹۹) به مطالعه تولیدات علمی برزیل در زمینه علوم پزشکی و بهداشتی طی سال‌های ۱۹۹۵ - ۱۹۸۱ پرداختند. آنها تولیدات علمی ۴۰ زیرگروه پزشکی را به تفکیک هر سال مورد مطالعه قرار دادند و نسبت تولیدات علمی هر یک از این ۴۰ زیرگروه را به کل تولیدات جهانی در همان زیرگروه‌ها و نیز گروه‌ها و نیز به کل تولیدات علمی برزیل سنجیدند. نتایج نشان داد که طی سال‌های مورد مطالعه ۵۶۱۲۸ مقاله علمی در برزیل منتشر شده است که از این تعداد ۴۲/۴ درصد مقاله‌ها به رشته‌های علوم پزشکی و بهداشت اختصاص دارد. همچنین از میان ۴۰ زیرگروه مورد پژوهش، گروه زیست‌شناسی تجربی و پزشکی با مجموع ۴۷۷۸ مقاله بیشترین و گروه بیهوشی با ۴۱ مقاله کمترین میزان تولیدات علمی را به خود اختصاص داده‌اند (۱۷).

کیونگ لی (۲۰۰۳) در مطالعه‌ای به بررسی تولیدات علمی مؤسسه مولکولی و بیولوژی سلولی در سنگاپور پرداخت. هدف این مطالعه ارزیابی فعالیت تحقیقاتی این مؤسسه طی ده سال از بدو تأسیس آن است. نتایج این بررسی نشان داد که پژوهشگران این مؤسسه طی ده سال ۳۵ مقاله، ۳۳ فصل کتاب، ۲۴ مقاله در کنفرانس، ۴ تک‌نگاشت، ۴۶ فارغ‌التحصیل (دکتری تخصصی)، ۱۴ فارغ‌التحصیل فوق لیسانس و ۱۰ اختراع داشته‌اند. از نظر ارزش جهانی، مقالات ۹۵/۶ درصد از پژوهشگران این مؤسسه در آی.اس. آی نمایه شده است. به هر یک از عنوان‌ها بین ۲۵ تا ۳۰ استناد شده و به ۱۱/۶ درصد آنها استنادی نشده است. به ۴ عنوان مقاله بیش از ۲۰۰ بار و به ۱۸ عنوان بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ بار استناد شده است (۱۵).

در بررسی حاضر، کوشش شده است تا آنچه اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران از سال ۱۳۸۳ تا نیمه اول ۱۳۸۹ به صورت مکتوب (کتاب، مقاله و طرح پژوهشی) یا در کنفرانس‌ها و گردهمایی‌ها ارائه کرده‌اند، از نظر تعداد تولیدات علمی، قالب تولیدات علمی، زبان تولیدات علمی و مقایسه کمی تولیدات علمی به تفکیک گروه‌های آموزشی و رتبه دانشگاهی اعضا بررسی شود.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر تولیدات علمی ۳۰ عضو هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، تولیدشده بین سال‌های ۱۳۸۳ تا نیمه اول ۱۳۸۹، به تفکیک گروه‌های آموزشی بررسی شده است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز، تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده در سال‌های مورد پژوهش، از طریق گردآوری رزومه فعالیت‌های پژوهشی اعضا و در برخی موارد نیز به دلیل دسترسی نداشتن به سوابق علمی فرد، از طریق جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف مثل پایگاه اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران (ساعد)، پایگاه اطلاعاتی پایان‌نامه‌های دانشگاه تهران، کتابشناسی ملی ایران، سایت پژوهشکده تربیت بدنی، بانک اطلاعات نشریات کشور (Magiran)، و پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID) استخراج و در چک‌لیست‌های مجزا ثبت شد. پس از آن مجموعه اطلاعات به دست آمده هر بار به تناسب یکی از پرسش‌های طرح شده در پژوهش مرتب، و با استفاده از نرم‌افزار اکسل تجزیه و تحلیل شد.

نتایج و یافته‌های پژوهش

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، کلیه اطلاعات جمعیت‌شناختی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی به تفکیک گروه‌های آموزشی، رتبه علمی، محل اخذ آخرین مدرک تحصیلی و نوع استخدام در جدول ۱ گردآوری شد.

بررسی مشخصات اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزش دانشگاه تهران نشان می‌دهد که در مجموع ۳۰ عضو هیأت علمی در چهار گرایش رشته تربیت بدنی مشغول فعالیت هستند؛ ۱۲ نفر در گرایش رفتار حرکتی، ۸ نفر در گرایش فیزیولوژی ورزشی، ۸ نفر گرایش مدیریت ورزشی و ۲ نفر در گرایش طب ورزشی.

در این پژوهش تولیدات علمی بر حسب قالب، به هفت گروه تقسیم می‌شود. جدول ۲ تعداد تولیدات علمی در هر یک از قالب‌ها را نمایش می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، پایان‌نامه و رساله از بیشترین تعداد برخوردار بوده (۳۷/۲۱ درصد) و پس از آن مقالات چاپ‌شده در نشریات (۲۶/۲۵ درصد) در درجه دوم قرار دارند. مقالات ارائه‌شده در همایش‌ها (۲۰/۹۷ درصد)، کتاب‌ها (۷/۰۳ درصد)، طرح پژوهشی (۵/۶ درصد) و مقاله ISI (۲/۹۳ درصد) به ترتیب از تولیدات علمی اعضای هیأت علمی هستند.

جدول ۱. مشخصات جمعیت‌شناختی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی

گرایش	تعداد کل افراد	رتبه علمی							نوع استخدام	
		داخلی		محل اخذ آخرین مدرک						
		استاد	دانشیار	استادیار	مربی	دانشگاه تهران	دانشگاه‌های دیگر	خارجی		
مدیریت	۸	۰	۴	۴	۰	۶	۱	۱	۷	۱
طب	۲	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	۸	۱	۱	۶	۰	۶	۰	۲	۴	۱
	۱۲	۰	۲	۹	۱	۱۲	۰	۰	۸	۱
	۳۰	۱	۹	۱۹	۱	۲۳	۴	۳	۲۰	۴

جدول ۲. توزیع فراوانی انواع تولیدات علمی

تولیدات علمی	فراوانی	درصد
مقالات چاپ‌شده در نشریات	۵۸۲	۲۶/۲۵
مقالات ارائه‌شده در همایش‌ها	۴۶۵	۲۰/۹۷
کتاب (تألیف، ترجمه)	۱۵۶	۷/۰۳
پایان‌نامه، رساله	۸۲۵	۳۷/۲۱
طرح پژوهشی	۱۲۴	۵/۶
مقاله ISI	۶۵	۲/۹۳
جمع کل	۲۲۱۷	۱۰۰

در بررسی تولیدات علمی از بعد زبان، دو زبان فارسی و انگلیسی در نظر گرفته شده است. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که ۸۵/۳۴ درصد آثار به زبان فارسی و ۱۴/۶۶ درصد به زبان انگلیسی ارائه شده است.

جدول ۳. توزیع فراوانی زبان تولیدات علمی

زبان تولیدات علمی	فراوانی	درصد
فارسی	۱۸۹۲	۸۵/۳۴
انگلیسی	۳۲۵	۱۴/۶۶
جمع کل	۲۲۱۷	۱۰۰

تعداد تولیدات علمی و تعداد اعضای هیأت علمی جامعه مورد پژوهش به تفکیک چهار گروه مورد بررسی در جدول ۴ ارائه شده است. نسبت تولیدات علمی به اعضای هیأت علمی در گروه طب ورزشی با نسبت ۱۸۴ بالاترین رتبه را دارد. رتبه دوم گروه مدیریت ورزشی با نسبت ۸۵ و رتبه‌های بعدی به ترتیب گروه فیزیولوژی ورزشی و گروه رفتار حرکتی‌اند.

جدول ۴. نسبت تولیدات علمی به تعداد اعضای هیأت علمی هر گروه آموزشی

گروه آموزشی	تعداد تولیدات علمی	تعداد اعضای هیأت علمی	نسبت تولیدات علمی به اعضا
مدیریت ورزشی	۶۸۰	۸	۸۵
طب ورزشی	۳۶۸	۲	۱۸۴
فیزیولوژی	۵۹۷	۸	۷۴/۶۲
رفتار حرکتی	۵۷۲	۱۲	۴۷/۷
جمع	۲۲۱۷	۳۰	۷۳/۹

اعضای هیأت علمی با رتبه‌های علمی متفاوت در تولیدات علمی مشارکت‌های مختلفی داشته‌اند. مطابق داده‌های جدول ۵ بالاترین سهم تولیدات علمی مربوط به درجه استادی است. رتبه دوم متعلق به درجه دانشیاری و رتبه‌های بعدی به ترتیب متعلق به استادیاری و مربی هستند.

جدول ۵. توزیع فراوانی تولیدات علمی به تفکیک رتبه دانشگاهی اعضا

رتبه دانشگاهی	تعداد اعضای هیأت علمی	تعداد تولیدات علمی	نسبت تولیدات به اعضا
استاد	۱	۲۰۲	۲۰۲
دانشیار	۹	۱۱۳۴	۱۲۶
استادیار	۱۹	۸۷۶	۴۶/۱
مریی	۱	۵	۵
جمع	۳۰	۲۲۱۷	-

تمامی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی براساس چهار مرتبه علمی دانشگاهی در جدول ۶ ارائه شده است. در این جدول کلیه تولیدات علمی را می توان براساس رتبه دانشگاهی مقایسه کرد. نتایج نشان می دهد که بیشترین تولیدات علمی استاد و استادیاران، مقالات علمی داخلی و بیشترین تولیدات علمی دانشیاران، راهنمایی پایان نامه هاست.

جدول ۶. توزیع فراوانی انواع تولیدات علمی به تفکیک رتبه دانشگاهی اعضای هیأت علمی

مقاله ISI	مقاله پژوهشی	رساله		پایان نامه		کتاب		مقالات همایش ها		مقالات علمی		تعداد اعضا	مرتبه علمی
		مشاور	راهنما	مشاور	راهنما	ترجمه	تألیف	بین المللی	داخلی	بین المللی	داخلی		
۱۲	۳	۴	۵	۱۵	۲۳	۱۳	۲	۲	۲۶	۱۰	۸۷	۱	استاد
۳۰	۶۷	۳۶	۳۳	۱۱۹	۲۸۴	۱۴	۳۹	۱۱۴	۱۲۷	۲۷	۲۳۲	۹	دانشیار
۲۳	۵۴	۲۵	۱۲	۱۳۹	۱۳۰	۳۸	۵۰	۷۲	۱۲۴	۳۴	۱۸۹	۱۹	استادیار
۰	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۱	مریی
۶۵	۱۲۴	۶۵	۵۰	۲۷۳	۴۳۷	۶۵	۹۱	۱۸۸	۲۷۷	۷۱	۵۱۱	۳۰	جمع

همچنین داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که بیشترین سهم تولیدات علمی مربوط به مقالات علمی چاپ‌شده در نشریات داخلی و پس از آن راهنمایی پایان‌نامه کارشناسی ارشد است. کمترین سهم نیز مربوط به راهنمایی رساله دکتری است.

جدول ۷ تمامی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی در قالب‌های مختلف در چهار گروه آموزشی را نشان می‌دهد. در این جدول کلیه تولیدات علمی چهار گروه آموزشی را با یکدیگر می‌توان مقایسه کرد.

جدول ۷. توزیع فراوانی انواع تولیدات علمی به تفکیک گروه‌های آموزشی

مقاله ISI	طرح پژوهشی	رساله		پایان‌نامه		کتاب		مقالات همایش‌ها		مقالات علمی		تعداد اعضا	گروه آموزشی
		مشاور	راهنما	مشاور	راهنما	ترجمه	تألیف	بین‌المللی	داخلی	بین‌المللی	داخلی		
۱۲	۴۴	۲۵	۲۱	۸۸	۱۶۶	۲۶	۳۳	۳۰	۱۰۷	۸	۱۲۰	۸	مدیریت ورزشی
۱۲	۱۸	۰	۰	۴۰	۸۱	۰	۸	۷۸	۷۱	۱۶	۴۴	۲	طب ورزشی
۲۵	۳۳	۱۸	۱۵	۷۳	۹۸	۲۶	۱۵	۱۸	۵۷	۳۱	۱۸۸	۸	فیزیولوژی
۱۶	۲۹	۲۲	۱۴	۷۲	۹۲	۱۳	۳۵	۶۲	۴۲	۱۶	۱۵۹	۱۲	رفتار حرکتی
۶۵	۱۲۴	۶۵	۵۰	۲۷۳	۴۳۷	۶۵	۹۱	۱۸۸	۲۷۷	۷۱	۵۱۱	۳۰	جمع

با توجه به داده‌های جدول ۷، میزان تولیدات علمی در هر گروه آموزشی بر حسب قالب و به صورت نزولی به‌قرار زیر است:

گروه مدیریت ورزشی: راهنمایی پایان‌نامه، مقالات چاپ‌شده داخلی، مقالات همایش‌های داخلی، مشاوره پایان‌نامه، طرح پژوهشی، تألیف کتاب، مقالات همایش‌های بین‌المللی، ترجمه کتاب، مشاوره رساله، راهنمایی رساله، مقالات ISI، و در انتها مقالات بین‌المللی.

گروه طب ورزشی: راهنمایی پایان‌نامه، مقالات همایش‌های بین‌المللی، مقالات همایش‌های داخلی، مقالات چاپ‌شده داخلی، مشاوره پایان‌نامه، طرح پژوهشی، مقالات چاپ‌شده بین‌المللی، مقالات ISI و تألیف کتاب. در این گروه تولیدات به شکل ترجمه کتاب، راهنمایی و مشاوره رساله انجام نگرفته است.

گروه فیزیولوژی: مقالات داخلی، راهنمایی پایان‌نامه، مشاوره پایان‌نامه، مقالات همایش‌های داخلی، طرح پژوهشی، مقالات بین‌المللی، ترجمه کتاب، مقاله ISI، توأم مقالات همایش‌های بین‌المللی و مشاوره رساله، و در انتها توأم تألیف کتاب با راهنمایی رساله.

گروه رفتار حرکتی: مقالات داخلی، راهنمایی پایان‌نامه، مشاوره پایان‌نامه، مقالات همایش‌های بین‌المللی، مقالات همایش‌های داخلی، تألیف کتاب، طرح پژوهشی، مشاوره رساله، توأم مقالات بین‌المللی و مقالات ISI، راهنمایی رساله و در انتها ترجمه کتاب.

در دو گروه مدیریت ورزشی و طب ورزشی، راهنمایی پایان‌نامه رتبه اول و در دو گروه فیزیولوژی و رفتار حرکتی، مقالات چاپ‌شده داخلی اولین رتبه در تولیدات علمی اعضای هیأت علمی را دارا هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

در کشور ما تولید دانش یکی از فعالیت‌های مهم دانشگاه‌های کشور بوده و در سالیان اخیر همواره در کانون توجه مسئولان بوده است، به‌طوری‌که شاخص مقالات کشور در سالیان اخیر از رشد خوبی برخوردار بوده و موجب ارتقای جایگاه ایران در بین کشورهای منطقه و جهان شده است. در این میان دانستن سهم دانشگاه تهران در میزان تولیدات علمی در عرصه کشوری و جهانی موجب شد تا با استفاده از بانک‌های اطلاعاتی معتبر داخلی و خارجی تعداد تولیدات علمی منتشرشده توسط اعضای هیأت علمی دانشکده را استخراج و بررسی کنیم.

براساس نتایج به‌دست‌آمده از مجموع ۲۲۱۷ مورد تولید علمی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی بیشترین تولید علمی را پایان‌نامه و رساله (۳۷/۲۱ درصد) تشکیل می‌دهد و پس از آن به‌ترتیب مقالات چاپ‌شده در نشریات علمی - پژوهشی داخلی (۲۶/۲۵ درصد)، مقالات ارائه‌شده در همایش‌ها (۲۰/۹۷ درصد)، کتاب‌ها (۷/۰۳ درصد)، طرح‌های پژوهشی (۵/۶ درصد) و مقاله ISI (۲/۹۳ درصد) قرار دارند.

در خصوص بررسی زبان تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران مشاهده شد که از مجموع ۲۲۱۷ تولید علمی، ۸۵/۳۴ درصد به زبان فارسی و ۱۴/۶۶ درصد به زبان انگلیسی بوده است. با توجه به نتایج به دست آمده مشاهده می شود که نسبت به حضور اعضای هیأت علمی در مجامع بین المللی تلاش بیشتری باید صورت گیرد.

با توجه به بررسی نسبت تولیدات علمی به تعداد اعضای هیأت علمی هر گروه آموزشی مشاهده شد که از مجموع ۲۲۱۷ تولید علمی، ۶۸۰ اثر مربوط به گروه مدیریت ورزشی با ۸ عضو، ۵۹۷ اثر مربوط به گروه فیزیولوژی ورزشی با ۸ عضو، ۵۷۲ اثر مربوط به گروه رفتار حرکتی با ۱۲ عضو و ۳۶۸ اثر مربوط به گروه طب ورزشی با ۲ عضو است. بنابراین گروه فیزیولوژی نسبت به گروه مدیریت ورزشی با ۸ عضو از تولید علمی کمتری برخوردار بوده و گروه طب ورزشی با ۲ عضو از تولید علمی بسیار خوبی برخوردار است.

در خصوص تولیدات علمی به تفکیک رتبه دانشگاهی اعضای هیأت علمی دانشکده تربیت بدنی مشاهده شد که رتبه استادی ۱ نفر با ۲۰۲ تولید علمی، رتبه دانشیاری ۹ نفر با ۱۱۳۴ تولید علمی، رتبه استادیاری ۱۹ نفر با ۸۷۶ تولید علمی و رتبه مربی ۱ نفر با ۵ تولید علمی اند.

ضمن بررسی تولیدات علمی به تفکیک گروه های آموزشی مشاهده شد که در هر چهار گروه آموزشی، از دوازده قالب شکلی مورد بررسی، راهنمایی پایان نامه، مقالات داخلی، مقالات همایش داخلی، و مشاوره پایان نامه، شش قالب اول بوده اند. در دو گروه مدیریت ورزشی و طب ورزشی، راهنمایی پایان نامه رتبه اول و در دو گروه فیزیولوژی و رفتار حرکتی، مقالات داخلی اولین رتبه در تولیدات علمی اعضای هیأت علمی را دارا هستند.

با توجه به تحقیق حاضر مقالات علمی چاپ شده در نشریات داخلی در هر چهار گرایش از وضعیت مطلوبی برخوردارند، در حالی که در نشریات خارجی با توجه به تعداد اعضای هیأت علمی در گروه آموزشی طب ورزشی و فیزیولوژی ورزشی وضعیت مطلوب تر از گروه های مدیریت و رفتار حرکتی است. از لحاظ مقالات همایش های داخلی و خارجی هر چهار گروه از وضعیت مطلوبی برخوردارند؛ با توجه به اینکه گروه طب ورزشی با نسبت دو عضو هیأت علمی، در همایش های بین المللی وضعیت مطلوب تری نسبت به گروه های آموزشی دیگر دارد. با توجه به مقالات چاپ شده در نشریات ISI نیز گروه طب ورزشی با دو نفر عضو هیأت علمی نسبت به دیگر گروه های آموزشی از وضعیت مطلوب تری برخوردار است.

با توجه به نتایج به دست آمده برای افزایش تولید علمی پیشنهاد می شود که برنامه ریزی لازم به منظور افزایش امکانات برای فعالیت های علمی و پژوهشی به منظور چاپ مقالات در نشریات ISI، فراهم کردن امکان تبادل علمی بین دانشگاه های داخل و خارج برای استفاده از تجربیات یکدیگر، آشنایی با پایگاه های اطلاعاتی علمی و افزایش آشنایی با زبان های خارجی صورت گیرد.

منابع و مأخذ

۱. اسدزاده، زهرا (۱۳۸۶) "میزان تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه زابل". فصلنامه کتاب، صص: ۲۳۰ - ۲۱۵.
۲. باوی، فرح. (۱۳۸۸) "بررسی وضعیت تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی پژوهشگاه صنعت نفت در سال های ۱۳۶۸ - ۱۳۸۲". فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال دوازدهم، شماره ۲، ص ۱۱۹.
۳. تصویری قمصری، فاطمه، جهان نما، محمدرضا. (۱۳۸۵) "بررسی وضعیت تولیدات علمی پژوهشگران پژوهشکده مهندسی در سال های ۱۳۷۰ - ۱۳۸۴". کتابداری و اطلاع رسانی، جلد ۱۰، شماره ۲، صص ۱۲۳ - ۱۲۰.
۴. حری، عباس. (۱۳۷۸) "بررسی فعالیت های علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی رشته کتابداری و اطلاع رسانی ایران تا پایان سال ۱۳۷۸". فصلنامه کتاب، دوره دهم، صص: ۳۹ - ۳۶.
۵. حسن زاده، حافظ محمد و دیگران. (۱۳۸۷) "بررسی تولیدات علمی نویسندگان دانشگاه علوم پزشکی ایران همراه با شبکه های تألیف مشترک در پایگاه WOS (Web of Science) تا پایان سال ۲۰۰۷ میلادی". مدیریت سلامت، دوره ۱۱، شماره ۳۴، صص: ۶۶ - ۵۹.
۶. سبحانی، عبدالرسول، تبری، رسول، طایفه، نجم اله. (۱۳۸۸) "وضعیت تولید مقالات علمی توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان". مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، دوره ۱۸، شماره ۷۰، صص: ۸۶ - ۸۰.
۷. شیخی نژاد (۱۳۸۶) "بررسی وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی رشته کتابداری و اطلاع رسانی در دانشگاه ها و مراکز پژوهشی دولتی ایران (۱۳۸۴-۱۳۸۰)". پایان نامه کارشناسی ارشد. ۶۸-۷۴.

۸. صبوری، علی اکبر. (۱۳۸۱) "بررسی کارنامه پژوهشی ایران در سال ۲۰۰۳". رهیافت، ص: ۹۱ - ۷۸.
۹. فروغی، فیض اله. (۱۳۸۴). "وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه". مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۵ (۲). صص: ۱۹۹-۱۹۴.
۱۰. فهیمیان، مونا. (۱۳۸۱) "بررسی وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشکده فنی مهندسی دانشگاه تربیت مدرس از سال ۱۳۷۵ لغایت ۱۳۷۹". پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس. ۶۷-۵۶.
۱۱. محسنی، منوچهر. (۱۳۷۲) "مبانی جامعه شناسی علم". تهران: کتابخانه طهوری. ۵۴-۴۵.
۱۲. مزینانی، علی. (۱۳۸۰) "بررسی وضعیت تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیئت علمی از جانب اعضای هیئت علمی آموزش کشور". رهیافت، ۲۵، صص: ۲۱۷ - ۱۹۶.
13. Amini Pour MR, Ghasemi MH.(2000) "Evaluation of Research Proposals & Medical Students Theses". Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences & Health Services. 2 (8), pp: 96-89.
14. Carper, R. M. (2004). Scholarly productivity, publication outlets and article themes of faculty in APA-accredited school psychology programs: 1995-1999. *Scholarly psychology Quarterly*, 19 (2), pp: 141-165.
15. Lee, Chu Keong. (2003) "A scientometrics study of the research performance of the institute of Molecular and Cell Biology in Singapore." *Scientometrics*, vol. 56, No.1, pp: 92-110.
16. Osadebe, F. O. (1996). An investigative study in educational research productivity and scholarly publications among faculty members in institutions of higher learning. Doctoral dissertation, Texas Southern University, Texas. Abstract.
17. Pereira and Escudra (1999). "The Scenario of Brazilian Health Science in the period of 1981 to 1995". *Scientometrics*, 45(1):pp: 95-105.